

DEBRECZEN

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KOZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A debreczeni és vidéki »függetlenségi párt« közlönye.

Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivételével.

Hirdetési díj:
Négy hasábjos pelt sorozat: 5 kr.
Nagyobb terjedelmű a többször
hirdetéseknél alku szerint a leg-
először b. árú díjnak fel-
blyogdij minden külön belki-
tásért 30 kr.
Hirdetést vagy reklamot magában
foglalt újsónaság sora 50 krajcár.
Nyilatkozat minden pelt sora 30 kr.
Hirdetéseket felvételre a kiadó
hivatalában, KUTASI I. könyv-
nyomdájában, valamint ZICHER
MAN H. kézv. irodájában is.
Név nélkül vagy bérmentesen
béklyűzött levelet nem vétel-
nek figyelmbe.
Kéziratok vissza nem
adotnak.

Előzetési árak:
Helyben és postán küldve.
Egy évre 10 fr.-kr.
Fél évre 5 —
Negyed évre 3 —
Egyes szám 5 kr.

A lap szellemi részét illető min-
den közlemény: Nagy-hatvan-
utca, 1364. szám, Dusóczy
ház, — a szerkesztőségbe bér-
mentre küldendő.

Előfizetési helyben:
TELEGDI K. LAJOS és ifj.
OSÁTHY KÁROLY könyv-
kereskedésében és a kiadóhiva-
talban KUTASI I. könyv-
nyomdájában a postahivatalok
utján.

Legnagyobb sűrű-raktár.

Még egy felirati javaslat.

(r. e.) A valódi többség válasz feliratát hibásan közölték az összes lapok. Nem úgy hangzik az ország valódi többségének a felirata, hogy azt Falk Miksa előadó, vagy a „Debr. Ell.“ ominózus sajtóhibája szerint „előadó“, megírta, hanem így:

Felséges Császár és apostoli király!
Legkegyelmesebb urunk!

Magyarország mamelukjai fejezik ki hódolatukat e sorokban alkotmányosan uralkodó fejedelmük iránt, kinek nevében kormányoz az alkotmány-típró reneget kényur.

Minden sorunkat a husz évi alkotmányos élet áldásából merített megelégedés lengi által. Megelégedtünk — torkig.

Magyarország boldog. . . Tanuskodnak erről az e boldogság élvezésére sergő zsidók, kiket a muszka kikergetett s kik most a hármasként és kettős kereszt törvényt rázzák le s a hármasként maradványait.

A kívándorló törzs-nép, a pergő dob, a meglazult erkölcsök nem vonnak le e boldogságból semmit, mert a kormány így is boldog, a kormány pedig az állam, az állam az ország, az ország — a nép.

Magyarország tekintélye növekszik a külföld előtt. Imé, cigányaink pótolják ki azt, a mit magyar lobogó nélkül való követségeink elmulasztottak: felfedeztettek bennünket a művelt Európa által!

Magyarország tekintélye növekszik idebent. Hogy Fiume (a tenger bájos menyasszonya) megutált, hogy a románok Albrecht főherczeg utján s a zágrábi közegtanács is panaszkodnak ellenünk, a tót községek tornyain pedig haborítlanul diszlik a kétféle sas: ez nekünk gyalázatunk lehet, de az összbiradalmi szem-pontjából diadal és dicsőség.

Közbiztonságunk és municipiális életünk egyaránt tökéletesek. A somogyi zsi-ványok és főispánjuk egyesült kardala zengi dicséretét.

Pénzügyeink egyensulya még nincs helyreállítva, de helyre fog állani. A ré-

szeg ember egyensulya akkor áll helyre, ha kijózanodott. A nemzet még nem józanodott ki — így hát e téren sem történt mulasztás.

Állam-pénztárunk még nem merült ki, máskülömben honnét költhetett volna el a kormányunk 45,000 forintot egy megye választásaira, honnét csipett volna subvenzióra valót és miből tarthatná ki a király-biztosokat, szabadelvű kártya-kompaniákat, főkorteseket és miből rehabilitálná a sikkasztókat.

Hadügyünk képezi büszkeségünket! És ha a hadügyi költségek, a melyeknek egyrésze szállított zsidók és pléh-galléros hunczfutok zsebében ragad, már-már a tönkrejuttatás örvényébe buktatnak: nem busulunk e felett, hiszen ha tönkre jutunk, e hadsereg szuronyainak fénye mellett vonulunk be az össz-biradalmi eszme paradicsomába.

Hogy a hadsereg nem magyar, sőt még csak nem is cs. kir. és közös, hanem csakis egy bennünket megszállva tartó, osztrák ellenséges csapat: előny ez reánk nézve, mert legalább nem magyar hadseregért kellend szegyenkeznünk az elhárítatlanul közelgő Königrätz után.

Haladunk tehát minden téren, mint a hogy a tudóveszes ember halad a czipja felé, némi hanyatlás mutatkozik legfeljebb állategészségügyünk terén, a melyre vonatkozólag (bár Tiszakényur és mamelukjai a legjobb egészségnek örvendnek) minden lehető elkövetni készen vagyunk, a mint azt felséged legmagasabb trónbeszédjében is hangzatosul kegyeskedett.

Magyarország tönkrejuttatásának és az állategészségügyi intézkedések tekintetében a vezetést és — a hol erre még szükség van — a kezdeményezést Felséged kormányától várja a nemzet! Azon kormánytól, melynek ezen saját maga elleni vétkéről ösmeretes nemzet tizenkét év óta megrendíthetlen és egyre fokozódó bizalmának annyi homályos tanubizonyosságát szolgáltatja, mint arról legujabban a somogyi levél is tanuskodik! A mely kor-

mánynak ily czélra irányzott törekvéseit teljes odaadással támogatni a magyar országgyűlés mamelukjai mindenkor készek lenednek!

A Tisza Kálmánnal is mindenhatóbb Isten örködjék felségednek mindnyájunk előtt becses, miniszterelnökének pedig meglehető drága élete felett! Áraszsa malasztjának teljett felséged felkent fejére és a mi megkent markainkra, kik annyira méltók vagyunk Szent István királynak már Csemeghy József által is viselt érdemrendjére!

Kik egyébiránt mély tisztelettel vagyunk császári és apostoli királyi Felségednek legalázatosabb lakjai, miniszterelnökének pedig megvetett rabszolgái és eunuchjai stb.

— Az orsz. függ. és 48-as párt végrehajtó-bizottsága nyomban a képviselőválasztások után kijelentette, hogy nem tartja sem helyesnek, sem illőnek, hogy oly kerületekben, a melyekről a két helyen megválasztott képviselő még nem mondott le, a mi törvény szerint csakis az országgyűlés megnyitása után történhetik meg — bármely más jelölt érdekében mozgalom indítassék. Most azonban miután valamennyi képviselő, a kit két helyen választottak meg, egyik kerületéről immár leköszönt s az új választás iránti intézkedés elrendeltetett: kötelességének tartja a végrehajtó bizottság — anélkül, hogy ez által bármi illetéktelen befolyást akarna a polgárokra gyakorolni, valamint a nélkül, hogy más esetleges jelöltek érdeméből valamit levonna, — a párt azon férfaira hívni föl a választók becses figyelmét, a kik a mult országgyűléseknek is tagjai voltak, és ámbár magokat rendíthetetlen elvhűségök és egyéb érdemeik, részint kiváló tehetségeik és parlamenti s hírlapírói tevékenységök által különösen kitüntették, mindamellett az utolsó választások alkalmával a kormánypárt által megbuktattak. A végrehajtó bizottság egyébiránt, miután tisztbe a pótválasztások befejeztéig kiterjesztett, ha az iránt megkeresték, fölvilágosítással és erkölcsi támogatással továbbra is kész szolgálni elvtársainak.

— Belföldi hírek. A király gr. Kalnoky külügyminiszterhez és Tisza s gr. Taaffe miniszterelnökökhez intézett kézirataival a delegációk október 27-ikére Bécsbe hivattak össze. — Báró Vodianer Albert csak akkor lesz a főrendiház tagja, ha atyai öröksége (melyért tényleg fizeti a 3000 forint adót),

telekönnyileg a nevére iratik át. — A felirati vita hétfőn kezdődik a képv. házban s eltart a héten tul is; sok új képviselő fog beszélni a függ. párt és a mérs. ell. ozzal is beadják felirataikat. — Pózosonyban a lemondott Baross Gábor helyett Szilágyi Dezső lép fel; ellenjelöltje lesz Molecz Dániel ügyvéd. — A fővárosi közgyűlése a villamos vasut dolgában elfogadta a közlek. min. álláspontját. — Heves megye közgyűlése 111 szóval 27 ellenében elhatározta, hogy az orsz. gy. hez folyamodik a kormány ellen, mely helyeselte a főispánnak egy szabálytalan és önkényes eljárását. — Törvényjavaslat készül, a mely szerint egy-egy itelő tanács a kuriánál 5, a kir. táblánál 3 bírora szállítatván le, az itelőtanácsok is szaporíttatnak. — Még egy főispáni-botrány. Szabolcsme-gye főispánja, Gröfl József, egy megütött al-jegyzői állásra nem kandidált Vidovics L. t, bár a jelenlevő 250 közgyűlési tag közül mintegy 200 volt mellette, hanem saját szavai szerint „kinevezett“ egy Angyalosi nevű jelöltet. — Az „E-s“ híre szerint János főherczeg-et, a nyugdíjazandó Ramberg, Zágrábi hadtestp helyére akarják kinevezni, ki Dél-Magyarországba fogna áthelyeztetni s Pejacevich helyére Degenfeld-Schomburg gróf lovassági tábornok van kiszemelve. — Ghiczy Bela altábornagy és a pesti I. honv. kerület parancsnoka pedig adlatus lesz s helyébe mádi Kovács György jön, ennek helyére pedig Pacor Kálmán neveztetett ki id. VI. ker. hadtest parancsnokul.

— Külföldi hírek. Oroszország, hogy elő-segítse Herath városának elfoglalását, 300 altatvalóját költöztette oda. — A bécsi Reichsrath megnyílt. Az ifjú csepparti képviselők, a kik nincsenek benn a cseh klubban, külön parlamenti frakciózt alakítottak. — A francia rendjeltbotrány nagy hullámokat ver fel, Cañarel a Boulanger teremtménye lévén, az utóbbi azt mondta, hogy itt ellene irányzott armány forog fenn Ferron hadgyum. őt kérdőre vonta s kijelenti, hogy Boulangerot határozott választ vár, másként fegyelmi eljárást indít ellene.

A képviselőház választfelirata.

(Vége.)

A feliratból melynek irlyát dicsérik az ellenzéki lapok is, legérdekesebb a pénzügyek-ről szóló rész. Ez így hangzik:

De midőn komoly szándékunk, hiven rá-gaszkodva a szabadelvűség zászlójához, ernye-detlen buzgalommal előmozdítani mindazt, a hazánk javára válik, soha sem fogjuk szem elől tévesztetni azon Felséged által is annyi nyoma-

A „DEBRECZEN“ TÁRCZÁJA.

Színház.

(Csütörtökön, okt. 12-én előszór: „Arany halak“ vigjáték 4 felv. Irták Schönötan Ferenc és Kadelburg Gusztáv.)

A tegnap és tegnapelőtt bemutatott darabból s meséjéből ismét levonható az a tanulság, hogy a mily nagyok a vigjáték terén a francziák, éppen oly ügyefogyott a modern német vigjáték.

Lehet a vigjátéknak szülőhelye akár Bécs, akár Berlin nem képes egyebet produkálni néhány többé-kevésbbé mulatságos helyzetnél és nevetettó veltelenekből, tréfás félreértések-ből álló kómicumnál, meg-megszakítva senti-mentális, vagy nagyon is naiv alaphangu szemelmi szcenák által.

A véletlen, a félreértés, a helyzet-kómicum! Éppen e három szó határozza meg a modern német vigjáték alárendelt széptani rangját. Mig a francia vigjáték (Molière Tartuffe-jével, „Misanthrop“-jával, a Beaumarchaise „Figaró“-jával) elérte hajdan a komédia legmagasabb lépcsőjét, a jellem-vigjátékot, a modern francia irok addig ügyesen szótt me-seiket, szellemes dialogjaikat és a színi hatá-sok iránti brillans érzéküket értékesítik a társadalmi irány-vigjáték mezéjén s egy Sardou, Pailleron, vagy Gondinet ugyszólván verseny fölött állanak a sok Schönötan, Weilen, Moser, Blumenthal, Schweitzer, Rosen és a többi „doctorok“ felett, kik az őket megelőzött nem zedekkel, egy Laubeval, Benedek, Baurnefelddel szemben is csak hanyatlást képviselnek. Ők már a rangfokozat legalsó terén, a helyzet-kómicum világában mozognak, a mi azt jelenti, hogy az ő komédiájuknak egyáltalában nem az a feladata, hogy jellemeket mutassanak be, egy életrevaló, — ha kell — társadalmi, erkölcsi tendenzia medrében folyó és ügyesen szótt cse-lemény keretében. Dehogy! A „Könyvtárnok“,

„Papagenó“, „Szabinnók elrablása“ Schönöthantól s másefféle német vigjátékok czélja nem egyéb, minthogy nevetettó helyzeteket idézzenek elő s ezeknek a kedvetért erőszakolnak aztán együlté egész csomó véletlen és félreértést, az olcsó hatás ezen éppen nem drámai, de annál könnyebb eszközeit. A mi az ilyen darabban jellemfejlesztés, szerelem, magasztosság, az mind mellekes; földoloz ott a kaczagtató epizód. Még jó, ha a helyzet nem ostromba, vagy izlés-telen, és csakugyan felderítő és jóízű kaczajt támasztó.

Ilyenek az említett s nálunk repertoiron levő „Könyvtárnok“-ban az „al Robert“ félre-értései a nagybácsival, „Papagenó“-ban a madár-kosztümbe bujtatott nyárspolgár előbukka-nása egy szekrényből, a „Szabinók elrablá-sában“ a trikós al „tanácsnok“ ur, a mely jelenetek rendszeren a nevetés egész viharát idézik fel s egy-csomó remdráma és házas ságtörés után, csakugyan jól eső enyhületet szereznek. Másnap azonban ne jusson eszünkbe megkérdeznünk, hogy micsoda drámai ösvényen jutottunk el ama kómicus helyzethez? Azok mily szilárd alapon nyugosznak? Mi történt volna, és nem akadt volna-e meg az egész vigjáték, ha az „al-Róbert“ szóhoz jut és gouvernante-nagynénjének elmondja kiletét? — Ha a hazaérkező hitvesnek nem jut eszébe a Papagenos szekrénybe tenni a kalap-ját? ha a direktor ur nem kérieti fel köpenyének levetésére? Ezek tehát speciális német drámai hatások, a melyeket mégis el-nézhetünk, ha bennök (mint e három esetben) még is van egy kis nevetési inger és ok. Az „Arany halak“ ra elmondhatjuk, hogy ezt az elnézést is csak igen kis mértékben veheti igénybe.

„Arany halak“ alatt e darabban oly egyé-nek értendők, a kiket más alakok a pénzük ért igitkeznak a házasság horgára juttatni.

Ilyen arany hal először is a szép Pöch-learne.

Megboldogult férje egész vagyonát reá hagyta, de azon záradékkal, hogy ha az ifju

özvegy ujonnan férjhez megy, az egész va-gyon egy oldalakra, a szélcsap s adós-ságai miatt kilépett tisztre Benzberg-erre (Rónaszék) száll. Ez utóbbinak a dekében áll tehát az özvegyet (Medgye-szay Evelin) új szerelemre gyulasz-tani, hogy a nagy vagyont birtokába kerít-hesse.

Benzberg felszed az utczárd egy Pöch learnének való férj-jelöltet Stettendorf vidéki földbirtokos személyében (Bognár) aki pe-dig csak azért érdeklődik a szép özvegy iránt, mert ki akarja általa fizettetni Benzberg egy régi adósságát.

Winter városi képviselő (Dobó) estélyén azonban, hol az egymásnak szánt párnak ta-lálkozni kell, Pöchlearné Felsen hadnagyt (Zil-lahy) látja meg s rögtön elárulja iránta való szörnyű érdeklődését azzal, hogy görcsös, szünni nem akaró nevetésben tör ki láttára. Erich csodálkozik e fénelküli derultságon, melynek magyarázata az, hogy az özvegy egy izben látta a hadnagyt, a mint egy hajó fe-délzetén két unalmas angol hölgyet — nyilván szellemességével — kihozott szokott fleg májukból s ez a visszaemlékezés hatott oly ingerőleg a Pöchlearné nevető idegére.

Átesve a kaczagó görcsökn, Pöchlearné provokálja a hadnagyt szellemességét s mikor ez utóbbi eleget is igyekszik tenni a felhívá-snak, akként, hogy egy könyvről és ennek ol-vasójáról mond egy hasonlatot, a mit Pöch-learne csakugyan elfogad — szellemességének A szerelem a későbbi felvonásokban szintén bekövetkezik.

Vannak azonban a darabban egyéb sze-relemek is; Winter leánya Emmy (Békéssy Rózsa), Roland festő (Bónis). Az öreg Winter jobb szeretné vejtől a hadnagyt, de Emmy, már megegyezésre jutott Rolanddal s szerelmi örömet vagy bánatát épen az Erich gárdahad-nagy kebelén sirja ki s emvelet közben atyja és az öreg Felsen ezredes (Vedress) által rajta éretvén, hivatalosan a hadnagyt jegyesé-nek deklaráltatik. Ez a kis félreértés hamar

kisül, mert e jelenetről értesítve, Pöchlearné azt hiszi, hogy Erich talán nem tud semmit a végrendelet záradékáról s csak azért „szaki-tott“ Emmivel, mert nála több pénzét sejt. E gyau hatása alatt ir egy szörnyen gomba levelet Erich haszonleséséről, de e level sze-rencsösen csak a hadnagyt atyjának kezébe jut. Az öreg ezredes dühöng, de a kölcsönös kimagyarázás megtörténik a szerelmek kö-zött, a nélkül, hogy Erich tudomást szerezne a level tartalmáról. Egyszer azonban az öreg Winter olyas valamit talál mondani az ezredes előtt, hogy fia, Erich — dupla homonyért talán mégis elvenné Emmyt, a minek folytán csaknem párbaj lesz közöttük.

Benzberg a Stettendorf közvetítése mel-lett hozzájut egy gazdag özvegy báró Kottowitzné (Szilágyi Etel) kezéhez, azonkívül Pöchlearné férjhez menetele folytán a darab végén ölebe érzi hullani az utóbbi öröksé-gét is.

A mint látjuk, ennek a darabnak vagy igen sok a meséje, vagy éppen semmi. Van benne három, négy féle vigjátékra való anyag de mivel sem egységessé téve, sem ki-fejlesztve nincsenek tehát tul képen egy sin-csen. Három szerelmi történet játszik le sze-meink előtt; egyik a leginkább előtérben levő Erich — Pöchlearné-féle, másik a Benzberg — Kottowitzné-féle és harmadszor a Roland és Emmy közötti szerelm Benzberg és Kottowitzné csak azért ösmerkednek meg, hogy a sentimentális német írók, a még sentimentáli-sabb német közönség kedvéért, boldoggya te-gyek Benzberget is, így az egész a fölösleges-hatását gyakorolja reánk. Jobb is lenne, ilyenformán, ha a „Schönötan és Kadelburg“-czég házasság-szerző intézetet jelentene, vigjá-ték-író czég helyett. A Roland és Emmy kö-zötti naiv-szerelm (számtalan naiv-szerelm má-solata, egy hadnagyi kebleken ártatlanul) sirdo-gáló német naivával és kamasz Hanzchenel-„Janikájával“) epizodnak mindegy, akár ott van a darabban, akár nincsen. Legérdekesebb lenne egy erőteljes francia kéznek magában külön

tékkal kiemelt körülményt, melynek hatását nekünk minden nap közvetlenül megérezni alkalmunk van, azon körülményt hogy hazaszeretetünk buzgó kívánságai nem állanak mindig kellő arányban államunk pénzügyi erejével és hogy e kettő között az összhangot helyreállítani legkomolyabb feladataink közé tartozik. Mig a mult országgyűlés beérte Felséged előtt tett azon kijelentéssel, hogy minden felesleges kiadástól tartózkodni fog, nekünk egy lépéssel tovább kell mennünk és még a szükségesek közül is óvatosan ki kell válogatnunk azokat, a melyek lényükre nézve egyenesen nélkülözhetetlenek, az időpontra nézve pedig el nem órázhatók. Megnyugvással vettük ennélfogva Felségednek azon kegyes kijelentését, hogy Felséged kormánya minden javaslataiban ugyanezen tekintetek által fogja magát vezéreltetni, és hogy az költségelőirányzataiban a takarékoság azon határáig menend a melyen túl az államérdek veszélyeztetése nélkül menni nem lehet. Az ily elvek szerint előirányzott költségeket hazafüti készsággal meg fogjuk szavazni; de másfelől elvárjuk Felséged kormányától, hogy az államháztartás ezután szorosan a megszavazott költségek keretén belül fog mozogni és ámbár tudjuk, hogy lehetetlen egy államháztartás költségét már előre a legkisebb részvételig oly szabatosan megállapítani miszerint azoknak tételei semmi körülmények közt változtatást már nem szenvedhetnek, mégis jogosultaknak véltük magunkat azt kívánni, hogy az országgyűlésleg megszavazott költségvetés és a tényleges eredmények közt, legalább a mennyiben ez a kormány elhatározásaitól függ, lényeges különbség fel ne merüljön hogy az országgyűlés és általa az ország előre tájékozva legyen az iránt, mily terjedelmű az a költség, melynek fedezése mulhatatlanul szükséges, ugy, hogy minden utólagos meglepetés lehető se ki legyen zárva. Felséged kormánya ismételtén megnyugtatta az országot az iránt, hogy az ő törekvései ugyanezen célra vannak irányozva és így nem kételkedünk, hogy e cél már a legközelebbi jövőben valóságossá el is lesz érhető.

A takarékoság egymaga elegendő lenne arra, hogy állami háztartásunkban az egyensúly helyreállítsák és hogy hitelünk igénybevitelét már a legközelebbi időben teljesen megelőzni lehetend. De mindenesetre arra fognak törekedni — és e törekvésünkben bizonyos Felséged kormányának támogatására — hogy ezen hitel igénybevitelét minél ritkábban forduljon elő és mindig kisebb és kisebb mértékre szálljon alá. Örömmel constatálhatjuk ugyan, hogy országunk hitele az idő szerint már teljes szilárdsággal meg van állapítva, hogy azon lelkiismeretesség és pontos ság által melylyel daczára a rájuk néhezűdő súlyos adósságnak minen kötelezettségünknek eddigelé megfeleltünk és ezáltal mindenkor megfogunk felelni, kivittuk az európai penzpiacok bizalmát; de egy állam hit lének szilárdsága nem kizárólag becsléses akaratától és fizetési képességtől, hanem azon mértékű is függ, a melyben ő ezen hitelhez folyamodik. Azért tartjuk mi szükségnek, hogy e pénzforrás minél ritkábban és minél csekélyebb mértékben vessék igénybe, állami szükségleteinket pedig mentő előbb saját erőnkől fedezzük. Erre a lehetőség megvan, még pedig mindenek előtt a közvetett adóknémely ágában. Bizunk benne, hogy Felséged monarchiájának másik államával egyetértőleg létesíthetők

ezen másik állam méltányos kívánatainak tekintetbe vétele mellett is, Magyarország jogosult érdekeinek kellő érvényt szerezni képes leend.

Attér azután a javaslat, a királyi kisebb haszonvételek megváltásának kérdésére. Kialásba helyezi a közmunka szabályozását, a vasuti jognak törvénybe foglalását és a helyi érdekű vasutakról szóló törvény módosítását. Az erre vonatkozó törvényjavaslat gondoskodni fog arról hogy ezen helyi érdekű vasutak oly mérvű terheket ne rójanak az államra, melyek az egész ország szempontjából felfogott jelentőségükkel arányban nem állanak Emllti a mezei rendőrségre vonatkozó új törvény megalkotását, az állategészségügy rendezését.

Rendezendők lesznek a legközelebbi jövőben egyenmely külhatalmakkal való vám- és kereskedelmi viszonyaink is.

Az országgyűlés öt évi tartama mellett lehetővé fogna válni a polgári törvénykönyv fontosabb részeit megalkotása és a bűnvádi eljárás szabályozása. Behozhatók a közigazgatási bírások. Végre fog hajtatni a kiegyezés, Horvát-Szlavonországgal, és — ugymond a f. javaslat — komolyan fogunk foglalkozni annak idején a véderőről szóló törvény megújításával is, ugy hogy e tekintetben semmi lézag ne támadjon. Igy szót tovább: „Mely megnyugvással vettük tehát Felségednek azon biztosítását, hogy bár a nemzetközi politika ege korántsem teljesen felhőtlen, mégis alapos kilátás van a béke megőrzésére és hogy az erre vonatkozó törekvéseiben Felséged kormánya nem áll egyedül, hanem karöltve jár más hatalmas tényezővel, melyekkel közreműködve a békét eddig fenntartani sikerült és remélhetőleg ezáltal is sikerülni fog. Mindazáltal teljesen értjük és Felséged bölcs gondoskodásának újabb tanubizonyosságát tekintjük azt, hogy a béke fenntartására vonatkozó remény nem tartóztatja vissza Felségedet mindazon intézkedések életbevitelétől, melyek véderőnknek minél tökéletesebb tételére czéloznak. Hangsúlyozza, hogy egy állam védképességének egyik fő tényezője, a hazaszeretet és a dynastia iránti hűség mellett, a polgárok anyagi jóléte melynek bölcs kímélése által épen a béke idején kell annyira megizmosodnia, hogy azután válságos pillanatokban a polgároknál meglegyen nemcsak a lelkesület akarat, melyben résznélkül soha sem volt és soha sem lesz hiány, hanem egyszersmind az anyagi erő is oly netáni rendkívüli álozatok meghozatalára, melyeket előre nem látható események tölünk igényelhetnének.

Nemzetünkben megvan ugy a képesség, mint a férfias elhatározás, e küzd lmet erélyesen folytatni és meg van azon biztos remény, hogy ernyedetlen szellemi és anyagi munkálkodás által ez országunk anyagi jólétét — nemcsak biztosítani, azt folytatást fokozni is hatalmukban álland. E tekintetben a vezetést és — a hol erre még szükség van — a kedvezményezett Felséged kormányától várja a nemzet, azon kormánytól, melynek e nemzeti tizenket év óta megrendíthetlen és egyre fokozódó bizalmának annyi fényes tanubizonyosságát szolgáltatta és melynek ily czéla irányított törekvéseit teljes odaadással támogatni a magyar országgyűlés képviselőháza mindenkor kész le end.

A mindenható Isten örködjék Felségednek mindnyájunk előtt oly drága élete felett és áraszza malaszájának teljét Felséged fel

kent fejére, mely annyira méltó Szent István király ezredéves koronájára!

Kik egybeíránt mély tisztelettel vagyunk császári és apostoli királyi Felségednek legáltalánosabb szolgálói Budapestén, 1887. évi október 12-én Magyar, Horvát- és Szlavonországek országgyűlés leg egybegyűlt képviselői Tisza Lajos gróf, s. k., Falk Miksa, s. k., előnök.

HELYI HIREK.

* Fegyelmi ügyek. Boros László mátai biztos panaszt emelt Cseh János hortobágyi állat-orvos ellen a miatt, hogy Cseh János a hortobágyon levő állat-kóroda udvarára egész séges állatokat is befogadott. Boros László karhatalommal akarta ezen állatokat eltávolítani, de annak Cseh János ellene szegült. A fegyelmi vizsgálat után, Cseh János 25 ft. bírságra s az eljárás költségei megteríté-ére ítéltetett. — Cseh János pedig panaszt emelt Boros László mátai biztos ellen a miatt, hogy a saját lovaival a város tulajdonát képző szénát, zabot és luczernát éteti. A széndát tartott fegyelmi vizsgálat alkalmával e vádak is bebizonyítottak s Boros László hivatal vesztése ítéltetett.

* T e m e t é s. Tóth Ferencz, debreczeni kir. járásbíró, temetése tegnap d. u. ment végbe a család hatvan-utcai lakásáról, a h. intelligens közönség részvéte mellett. A temetésen képviselve volt a h. járásbírósg összes tisztikara, a kir. törvényszék és kir. ügyészség testületileg, a városi és megyei tisztvölök, helybeli ügyvédi kar nagy száma sat. A temetésnél a főiskolai ennek működött közre s a háznál elmondott rövid ima után, az elhunyt földi maradványait, a ref. nagy templombavitték, hol N e m e t h y L a j o s ref. lelkész mondott fennkölt szellemű beszédet, melyek után az elhunyt a h. „Kegelet” temetkezési intézet szép négyes gyászoksján a czeplédu-tcai temetőbe kísértetett örök nyugalomra. Az elhunytban a h. bírói kar kitünő erőt vesztett, a ki hivatali működésében a szigoru pontosságot rendkívüli szakértelemmel és főleg igazságszeretettel párosította. E kiváló tulajdonaival nemcsak tisztársainak körében, de minden társadalmi osztály körében is tiszteletet vívott ki magának. Utódjaul S i m o n f y Antal, v. szülöttét, a szintén szakképzett járásbíró emlegetik, mint a kit P.-Ladányból visszahelyezték Debreczenbe.

* A t o r n a e g y l e t k ö r é b ö l. A helybeli torna-egylet f. hó 16-án — vasárnap d. u. 3 órakor tartja tisztújító közgyűlést a főiskolai tornateremben.

* M e g h i v á s. Felkeretnek az 1848/9 iki honvéd egyletnek minden egyes igazolt tagja, hogy a f. hó 10-án délelőtt 10 órakor a csizmadia társulat árucarnokában megtartandó értekezletre s lehetőleg előnk választásra mulhatatlan megjelenni sziveskedjenek. A rendezőség.

* A d e b r. k ö r t e s t ü l e t á t a l a k u ló közgyűlést f. hó. 30-án fogja, e czimen utolsó közgyűlést, tehát zárulást meg tartani. Ez alkalommal, az új ipartörvény és új alapszabályainak értelmében „k e r e s k e d ő t á r s u l a t t a” alakul át.

* P á l y á z a t. A helybeli kir. törvényszéknel egy joggyakornoki állomásra a hivatalos lapban pályázat van hirdetve.

* Hirlapi kacsá volt!

Tisza Kálmán meghalt, egy külföldi lapban Ez a hír diszegett a gyászos rovatban.

Mozgólódás támadt erre az egekben... Jöttek az Erkölcök — fehér öltözetben.

Biborát felvette a hazaszeretet S rendezni indult az Eszély — pénzügyeket.

I g a s s á g l e v e t e s z e m é r ő l a b u r k o t, S a s z a b a d A k a r a t l e s z ő r t m i n d e n h u r k o t.

Nemzeti Géniusült lángfogátára S kiáltott: Induljunk haza... Pest-Budára!

Mentek, menedégetek, alig, alig várva, Hogy a hajdani fényt hínsek a hazára.

És a miat leszálltak a budai fokra, Tisza Kálmán várta ottan — vigyorogva.

Meghökkenne bensen a sok égi vándor... „Hirlapi kacsá volt!” szót Kőrösi Sándor;

Él Tisza, élteti Mórca Palyát, Falkot, S a hazának épít kora katalakot.

Véle Aldesi, Lajos, Szeged gögös grófia, Corrupció, nyomor és az adók srofia!

Gili Balázs. T ö r v é n y s z é k i h i r e k. A helybeli kir. bünyenyű törvényszéknel legközelebb a Csajha Jánosé ellen, becslét sértés vétsége miatt. B. Varga Péter ellen, sikasztás ügyben. Nagy Miklós ellen, lopás miatt. Okt. 20-án Virág István ellen. lopás miatt. Okt. 21-én K. Kovács Gábor és társai ellen, sujos testi sértés m. att.

* K e g y e l e t. Ugy halljuk, hogy szintársulatunk karszemelyete a közelgő halottak napja alkalmából kegyeletes ünnepeyre készül, a mennyiben a helybeli temetőben porladozó színházunknak volt tagjai iránt készüli lerövíni a kegyelet adóját azzal, hogy sirjokat felkeresi s ott gyász dalt énekel el. — Mindenesetre szép és nemes tett lesz. — Ott van B l a h a J á n o s sirja, az egykori karmestere, a ki a nemzet csalóányát tanította meg énekelni; ott van a S z a b ó J ó z s e f e f e z e g y k o r i m ű v e z t ő e; ott van a C s a b a y n é e, ki nem csak mint művésznő feledhetetlen, de mint honleány is, mert abban a sötét erdőben, mikor a bujdosó félistenek hontalanul bolyongtak, önfeláldozással járt közbe drága életök megmentésért; — ott van az öreg Z ö l d y n é s i r j a a D e r z s i I r m á e, N a g y J ó z s e f e s m é g t ö b b e k e i s, k i k a f u g y ö k e r a l l a t a l u s z s z a k a v é g n e l k ű l i é j z s a k h o s z s u n a g y á l m a i t... Mindenesetre szép kollegiálisra mutat a kegyelet e tiszteletré méltó nyilvánulása.

* H a l á l o z á s. Nagy csapás érte dr. Király Ferencz urat, a deb. ipar és ker. kamara nagy érdemű titkárát. Atyja, Király József több mint 3 évi súlyos betegség után, tegnapi délután, csütörtökön este 1 órakor, jobb létre szenderült. Az elhunyt egyike volt városunk legtekintélyesebb polgárainak s általánosán kedveltetett. Halála közszívétet keltett. Temetése holnap, vasárnap d. u. 3 órakor megy végbe vejenek, Budai Józsefnek szent-anna-utcai házatól. Fialat korában, ismereteinek gyarapítása végett számos évig külföldön tartózkodott. Az önv. harcz őt is hazza szólította és itt Bem alatt, mint honvéd-százados küzdötte végig a nemzet nagy küzdelmét. Ezután az e. m. bizt. társulatnál nyert magasabb állást. Innen a szintén virágzó pesti bizt. társulathoz (ma már Fonciére) főkönyv-

és hatásos drámára szolgáltatna alkalmat az Erich hadnagy és Pöchleárné viszonya. Ezek ha nem is eredetiek, de birnak hussal és vérrel és van valami bensősoka annak, hogy a lámpák elé állanak. Egy erőteljes jellemű fiatal özevgy, a kit egy látszólag könnyű véru, de azért mélyebb érzésekre képes és saját becsét érző fiatal ember meghódít — azt értjük. Az övek lenne a fiérdek, ha nem lenne még erőteljesebb vigjátéki motívum is ugyane darabban. Ezt pedig a Pry Pál, Jó Fülöp-fele jellemvonások kevereké, Benzberg szolgáltatja. Mily hatalmas bohózat, vagy vigjáték kerekednek ebből! Egy ember, a ki vagyonos lenne, ha a cousinja férjhez menne, ennélfogva erőnek erejével férjhez akarja adni a cousinét és férjül egy olyan embert szemel ki, a kiről a bohózat végén kislúne, hogy már n ő s — és hogy neki ösmeretlen — hitelezője! Nincs oylan „Három kalap”, „Kis szórakozott” és „Tricoche Cacolett”, a minő kacagató dolog válhatnék ebből a témából. Schöntan és Kadelburg a kómikai kincs e bányáját kiaknázatlanul hagyják sőt a kezdetben egészen jól indított Benzberget is elrontják erőszakos megjavítása és erőszakolt megházasítása által. Ilyen erőszakos dolgok böven vannak a darabban; perczekig azon kell remegnünk, hogy Felsen párbajra hív valakit a Pöchleárné levele miatt, majd meg a felett, hogy a csokoládó Emmyt és Erichet összeadják — pedig hibája, az egész „akadály verseny” nem való egyébre, mint arra, hogy a szerzők egy-egy szép monást, egy-egy érdekessé vált helyzetet csempesznek be. Igy a Pöchleárné levele, a melynek a cselekményre befolyása nincsen, nem való egyébre, mint hogy Felsen ezredesnek fiában helyezett bizalmát szép dikkizóban értékesíthesse. Értékeshetnék volna a szerzők ugyanezt valami trázacczikkban, darabuk cselekményének fölözés megakasztása nélkül. Schöntan és Kadelburg urak — ugy látszik — concurrencziát csinálnának a francziáknak a — d i a l o g t e r é n i s. Egész tárcza-czikkre való társalgásokat engednek meg maguknak, de csak azt tüntetve ki, hogy a

francia vigjáték írók tudnak olyan diálogokat írni, a minőket a modern salonokban beszélnek. A németek azonban — nem. Sem a francia drámában, sem a modern salonban nem használunk k ö r m o n d a t o k k á terpeszkedő hasonlatokat és rőfös allegorikat. A modern társalgás tömör és gyors, sima és könnyed, finoman kielezett; az „Arany halak”-ban e jellegnek nyoma sincsen. Az Erich hadnagy paripa-fele képe, ugy szintén a Pöchleárné haborus-hasonlata nagyon is pathetikus arra, hogy egy báteremben s udvarlasi jelenetekben használhassák. Elég már az is, hogy pattozva és deklamálva kell elmondani, a mi pedig salonokban — nem szokás. Az a kép pedig, a melyben Erich a „szellemesség” bizonyítja be (a könyv és szerelem ha-onlata) bizony nagyon kezes viszonyban áll a szellemességgel; mesterkelt és nagyon hátra marad azokhoz a szellemes elmefuttatókhoz, a melynek egyetlenn egyszerűen tért enged minden darabjában Dum a s i s; ily az „Idegen nő”-vibrío-elmélete, a „Demimonde” baraczkahasonlata sat. Szintén látjuk a két társírot, a mint egyikök hozza a szellemes k n e k k e v e t — betéteket, a másik pedig nem meri kimondani, hogy azok üresek és laposak. — Nagyon is — német. Egyszer meg Erich épen a legnagyobb böljával sérti meg imádotját. Vaanak — ugymond — f i n o m a b b i z l é s t ű h ö l g y e k, a k n e k e t l e m o n á d h e l y e t t z e l s g ö t s z o k o t t n y u j t a n. — No, azok ugyan furcsa izlésű hölgyek, a kiket pezsgőzöztetni szokás.

Legjobbak — ismételjük — az egészben Benzberg és az ő pechjei, érdekes a sok porosz garda-tiszt, a kikkől — megvalljuk — tudjuk, hogy olyan osztrák-fele egyenruhákat hordanak-e, mint a darabban szereplők; osztrák-tisztek nem lehetnek, mert hiszen igen népszerűeknek vannak feltüntetve. — Ugyes ötlet az első felvonást kezdő négyes; Erich pompás hímzési jelenete és egy-két jó mondas. Ez azonban mind nem elég az ödvösségre, mert ha az „Arany halak”-ra ráillesztjük

bonczkésűnket, kétségtelessé válik, hogy elsőrendű német szinpadokon s a budapesti nemzeti színházban csakis azért válhatott műsor darabká, mert u. n. jól megjatszható szerepeket tartalmaz s azokat a színészek — jól is játszóak A színes kritikájáról ismeretes, hogy ritkán terjed tovább a jó szerepek szempontjából.

Nálunk is mindkét nap jó előadásban, bár — a szíretek és korai sason miatt — üres házak előtt láttuk a németvigjáték-irodalom elegyebb alkotását, csak a direktor urakhoz volna egy két szavunk. Valjon nem-e az ötös igazgatás-ljáró fejtelenség az oka annak, hogy igyekkeznek mindannyian csak is — nagy és hálás szerepeket játszani. Behozták — részben fölözéses terhére budget-jöknek — a segéd színészek és színésznők rendszerét, ezeket játsszák detüre-borura, mig maguk egész kényelmesen várják be a tapsok és kihívások legközelebbi jó alkalmát. Talán nem vesztett volna el semmi a Molnár és Halmi urak méltóságából, ha az „Arany halak”-ban ököltöznek fel tisztí ruhákba és igazán salont csinálnak a salonból; ha pedig M á n d o k i ur kegyeskedik eljatszni Felsen ezredest, V e d r e s s (a ki különben kifogástalanul adta) jóízű vidéki genre-alakot faraghatott volna Stettendorfból. Ez hiba, a mely ellen a közönség már is zugolódik. — A csütörtöki estét véve alapul, a szereplők közül M e d g y a s a i E v e l i n (Pöchleárné) elegáns, élénk és szép özevgy volt. Tegnapi pompás virágcsokorral lepték meg a zenekarból. Z i l a h y G y u l a (Erich) elemében volt. Zilay előbb-utóbb a fővárosi közönség elé kerül, s ha egyszor a nemzeti színház tagjává lett, soha sem fog Severo Torellikat, Ferdinándokat és Romeokat személyesíteni, hanem játszani fog könnyű véru urcsokat és „Natur-Bürsch”-okat. Ilyen nekivaló szerep Erich, melyben ő elegancziával mozgott s többször aratotott tetszést azzal a szeretetre méltó impertinenciával, a melyet ő sikerrel szokott alkalmazni. Hogy szemléltető példával éljünk, ilyen merész, de ügyes „stikkiknél” mondja udvarlójának a

már meghódított nő, hogy „maga szemtelen!” A siker — biztos R ó n a s z é k i (Benzberg) ügyes volt és — leszámítva egy kis engedmenyt a karzatnak — megmutatta, hogy a parodisztikus kómikum határan kívül is sikerrel tud mozogni. A többi szereplő is igyekzett, B é k é s i R ó z s i és B ó n i s szeretetreméltó szerelmes pár voltak. D o b ó (Winter), Bognár (Stettendorff) és B ó n i s (Roland), ki nagyon meg volt akadva a kezeivel, pedig „Janika”-naiv, de nem egyetlen és mindenek felett szeretetreméltó fia s egy kezei miatt nem jöhöz zavarba, mint személyesítője tegnap. A mig e nagy hibát Bónis ur leküzdö, tartson a kezében keztyüt, kalapot, klakkot, csak ne tartsa mindig a hátán, vagy a nadrág zsebeiben. — Szilágyi Etelka (Ko tovitzné), a mint tegnap észre vettük, palástolhatlan nyelvhíval küzd. A mig erős akarata ezt le nem győzi, a mi szinpadunkon prózát nem beszélhet. — A rendezés jó volt. Ajánlanunk kell mégis hogy a főrendező vizsgáljon a francia kiejtésre; tegnapiólt ily volapük szavakat is hallottunk a színen: „r e k o n e s z c z e n c z”, „t e t a t e” stb. Hermes szobrának Felsenél — ugy látszott — ket egymásra tett kalap-skatulya szolgált talpazatul. Az első felvonásban volt derűtséget keltő „veletlen baleset” is; az inas feldöntötte az asztalt s villával szedte fel a földön levő káposzta-salátát. Ezt az ügyes jelenetet meg kell ismételni, ráfer a darabra.

De akkor „Zsul” — nagyon is akaráván mutatni lélekjelenlétét — ne szisszenjen fel s ne szőjjön a játékába egy „Vigyázzanak!”-szót, mert csakis a ténssasszonyok bubolják meg Pannit és Sarit az eltört szoszos talért, az ur pedig nem veszi észre, ha minden sévresi porcellánja is eltörök, legfőlebb a komornyik csinál patáliát — oda kint. Igaz! Most olvassuk, hogy Csanádmegyéből egy Szeged-vármegyét akarnak kikerekíteni. Nem lehetne az új megyénél értékesíteni az ismét szinpadra cipzelt kupikék és sárgarépa színű butorzatot? okvetlen felszabotnak — hajdu uniformisnak! G-r-l-g

vezető... at kiv... gyász... dalom... édesaj... ZSEF... ben, h... kimult... hó 16... anna... rövid... be fog... végtisz... általáb... vel me... Az elh... József... mekei... ny a d... gyerme... d a y... órakor... ki tele... se hol... a csalá... háztól... nyugál... Géza... oktatás... rima-sz... umhoz... nazium... nárra... felé a... asszon... s azo... érte... még n... orvos... len m... — má... 16... 19... 27... 17.6.16... 9.28.1... 3... 24... 20.2... 9.28.1... nov. 1... U... gó*) hé... (pest),... Várkon... z s o n... Ernő (G... Menyha... field Em... áltá utá... re vissz... letlen a... lia, még... A... erősen z... te őt... meg ne... tem... házam... tekre, a... boldogo... gyok sz... közelbe... nek ma... E... értékes... Amálián... három ó... csoklota... dlva... An... szivvel... gondolá... az este... gokra v... elmenek... Ne... ges any... csak m... A

